یادداشت

درس‌های اخلاق در شرایط بحران

محسن جلال‌پور
اقتصاددان

وقتی سایه جنگ بر سر کشوری سنگینی می‌کند، مردم آن کشور ممکن است تصمیم‌هایی بگیرند که در شرایط عادی احتمال آن تصمیم‌ها اندک است. برای مثال ممکن است سراغ خرید و ذخیره برخی اقلام غذایی و تبدیل دارایی‌های سرمایه‌ای به دارایی‌های نقدشونده و قابل‌حمل بروند.

وقتی سایه جنگ بر سر کشوری سنگینی می‌کند، مردم آن کشور ممکن است تصمیم‌هایی بگیرند که در شرایط عادی احتمال آن تصمیم‌ها اندک است. برای مثال ممکن است سراغ خرید و ذخیره برخی اقلام غذایی و تبدیل دارایی‌های سرمایه‌ای به دارایی‌های نقدشونده و قابل‌حمل بروند. از نظر شماری از افراد جامعه، در شرایط جنگی، ذخیره کردن مواد غذایی و همچنین بردن دارایی‌ها به پناهگاه امن و خرید اقلامی مانند دلار و سکه کاملا عقلانی است؛ اما آیا اخلاقی هم هست؟

برخی معتقدند، رفتارهایی که در نگاه اول عقلایی به‌نظر می‌رسند، ممکن است در چارچوب اخلاق قابل‌دفاع نباشند. رفتارهایی مانند تبدیل دارایی‌ها به اقلام قابل‌حمل مثل دلار و سکه یا ذخیره اقلام ضروری، هرچند از منظر اقتصادی عقلانی و صحیح هستند، اما می‌توانند به تشدید تنش و تضعیف اعتماد جمعی منجر شوند، بنابراین اخلاق به ما یادآوری می‌کند که تصمیم‌های‌مان در شرایط خاص، نه‌تنها بر زندگی خودمان بلکه بر کل جامعه تاثیر می‌گذارند.

پس در چنین موقعیت‌هایی آدم‌ها بهتر است نفع شخصی را کنار بگذارند تا وضعیت جامعه از آنچه هست، آشفته‌تر نشود. اخلاق در شرایط بحران به‌معنای اولویت دادن به خیر جمعی بر منافع فردی است.

وقتی افراد به ذخیره اقلام غذایی یا خرید ارز و دارایی‌های قابل‌حمل روی می‌آورند، فشار بر منابع محدود افزایش می‌یابد، قیمت‌ها افزایش پیدا می‌کند و اقشار آسیب‌پذیر بیش از پیش در تنگنا قرار می‌گیرند. این چرخه، حس همبستگی اجتماعی را فرسایش می‌دهد و ترس و ناامنی را تقویت می‌کند. در مقابل، انتخاب‌هایی که مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی باشند، مانند خودداری از ذخیره انبوه، کمک به نیازمندان یا حفظ آرامش در بازار، می‌توانند به تثبیت اوضاع کمک کنند.

این رویکرد نیازمند خویشتنداری و آگاهی از تاثیرات بلندمدت تصمیم‌های فردی بر جامعه است. یکی از درس‌های کلیدی اخلاق در مواقع بحرانی، اهمیت اعتماد است. اگر افراد به‌جای رقابت برای به‌دست آوردن منابع محدود، به همکاری و همدلی روی آورند، اعتماد متقابل تقویت می‌شود. این اعتماد باعث می‌شود که جامعه از فشار موجود به سلامت گذر کند. در تاریخ، نمونه‌های متعددی دیده می‌شود که مردم ما با تکیه بر همبستگی و فداکاری، بحران‌های بزرگ را به سلامت پشت‌سر گذاشته‌اند.

درس دیگر، پرهیز از خودخواهی کوتاه‌مدت است. در شرایط بحرانی، تصمیم‌هایی که تنها به سود شخصی منجر می‌شوند، اغلب به زیان‌های جمعی بزرگ‌تر می‌انجامند. برای مثال، خرید انبوه ارز یا سکه ممکن است برای فرد احساس امنیت موقت ایجاد کند، اما این تصمیم اگر فراگیر شود، به اقتصاد کشور آسیب وارد می‌کند، بنابراین اخلاق در اینجا به ما می‌آموزد که گاهی فدا کردن منافع کوتاه‌مدت به‌نفع پایداری بلندمدت جامعه، انتخابی عاقلانه‌تر و انسانی‌تر است.

در نهایت، اخلاق در بحران به ما یادآوری می‌کند که انسانیت ما در لحظات سخت سنجیده می‌شود. انتخاب‌هایی که در این لحظات می‌کنیم، نه‌تنها آینده خودمان بلکه هویت جمعی جامعه‌مان را شکل می‌دهند. با اولویت دادن به همدلی، همکاری و مسئولیت‌پذیری، نه‌تنها می‌توانیم از بحران عبور کنیم، بلکه می‌توانیم جامعه‌ای قوی‌تر و متحدتر بسازیم.

این درس‌ها، فراتر از هر بحران خاصی، به ما نشان می‌دهند که انسان بودن یعنی در سخت‌ترین لحظات، به فکر دیگران بودن. باز هم تاکید می‌کنم این حق همه مردم است که به فکر حداکثر کردن منافع خود باشند، اما از آنجا که شرایط سختی پیش‌رو داریم، اخلاق حکم می‌کند که از رفتارهایی که به سود خودمان و به زیان جامعه تمام می‌شود، پرهیز کنیم.

عراقچی در جمع سفرا و کارداران و روسای نمایندگی‌های خارجی مقیم تهران

تهران خواهان گسترش جنگ نیست

وزیر امور خارجه با تاکید بر اینکه اسرائیل هیچ حد و مرزی برای خود قائل نیست، گفت: ایران به‌هیچ‌وجه خواهان گسترش این جنگ به سایر کشورها یا منطقه نیست.

به‌گزارش ایرنا، سیدعباس عراقچی در جمع سفرا و کارداران و روسای نمایندگی‌های خارجی و بین‌المللی مقیم تهران به بیان نکاتی درباره حمله رژیم‌صهیونیستی به ایران پرداخت و گفت: از روز جمعه صبح، حملات رژیم‌صهیونیستی به اهداف مختلفی در ایران بدون هیچ مقدمه و زمینه قبلی آغاز شد و تجاوز آشکار به خاک ایران محسوب می‌شود. به اهداف مختلف حمله شد که مهم‌ترین این اهداف، تاسیسات هسته‌ای نطنز و برخی اهداف در داخل شهر تهران و مناطق مسکونی بود که منجر به شهادت تعداد زیادی از مردم عادی در تهران و شهرهای مختلف شد.

یک اشتباه بزرگ راهبردی

وزیر امور خارجه حملات ایران به اهداف نظامی و اقتصادی در سرزمین‌های اشغالی فلسطین صرفا در راستای دفاع از خود و مقابله با تجاوزات رژیم‌صهیونیستی دانست و گفت: در شب نخست، تنها اهداف نظامی را موردهدف قرار دادیم، اما به‌دلیل اینکه رژیم صهیونیستی روز گذشته به اهداف اقتصادی، از جمله پالایشگاه تهران و برخی مناطق در عسلویه، حمله کرد، ما نیز از شب گذشته اهداف اقتصادی این رژیم، از جمله پالایشگاه‌های آن، را موردحمله قرار دادیم.

عراقچی بااشاره به حمله به منطقه عسلویه ایران آن را یک تجاوز آشکار و اقدامی بسیار خطرناک توصیف کرد و گفت: کشاندن صحنه درگیری به منطقه خلیج‌فارس یک اشتباه بزرگ راهبردی است که به‌احتمال زیاد با نیت قبلی و با هدف گسترش جنگ به فراتر از خاک ایران انجام شده است. خلیج‌فارس منطقه‌ای بسیار حساس و پیچیده است و هرگونه تحول نظامی در این منطقه می‌تواند نه‌تنها کل منطقه، بلکه جهان را درگیر کند. این اقدام از روز گذشته توسط رژیم‌صهیونیستی آغاز شده است و ما امیدواریم جامعه بین‌المللی هرچه سریع‌تر برای توقف این جنایات و تجاوزات اقدام کند.

عبور رژیم‌صهیونیستی از خط قرمز

وزیر امور خارجه بااشاره به حمله رژیم‌صهیونیستی به تاسیسات هسته‌ای ایران گفت: این رژیم از خط قرمز جدیدی در حقوق بین‌الملل عبور کرد و آن حمله به تاسیسات هسته‌ای بود که یک نقض و خلاف بسیار بزرگ از نظر بین‌الملل بوده و تحت هر شرایط ممنوع است که متاسفانه با بی‌تفاوتی شورای امنیت مواجه شد. البته بسیاری از کشورها به‌ویژه کشورهای منطقه تجاوز صهیونیستی را به جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه به تاسیسات هسته‌ای محکوم کردند. من از همه سفرای حاضر و کشورهای آنها که این تجاوز را محکوم کردند، قدردانی می‌کنم. البته کشورهایی هم در اروپا هستند که ادعای تمدن و پایبندی به حقوق بین‌الملل دارند، اما به‌جای اینکه اسرائیل را محکوم کنند، ایران را محکوم کردند که چرا موردتجاوز واقع شده است.

عراقچی ادامه داد: واکنش ما در مقابل این حملات براساس اصل دفاع از خود بوده که اصل پذیرفته‌شده در روابط بین‌الملل و حق مشروع هر کشوری است که در مقابل تجاوز از خود دفاع کند. این کاری است که نیروهای مسلح ما از ۲ شب قبل شروع کردند و دیشب شما شاهد ابعاد جدیدتر آن بودید و این ادامه هم پیدا خواهد کرد.

شورای حکام آژانس باید محکوم کند

رئیس دستگاه دیپلماسی با تاکید بر اینکه دفاع مشروع ما باقوت ادامه خواهد یافت و نیروهای مسلح کشورمان با اقتدار به وظایف خود عمل خواهند کرد، توضیح داد: درباره حمله به تاسیسات هسته‌ای نطنز، از مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درخواست کرده‌ام که جلسه‌ای فوق‌العاده در این زمینه برگزار شود. این جلسه روز دوشنبه برگزار خواهد شد و امیدواریم که شورای حکام آژانس، حمله رژیم‌صهیونیستی به تاسیسات هسته‌ای را به‌عنوان نقض آشکار حقوق بین‌الملل به‌طور قاطع محکوم کند.

عراقچی ادامه داد: از سفرای محترم کشورهای عضو شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی درخواست دارم که این موضوع را به پایتخت‌های خود منتقل کنند. انتظار ما و جامعه بین‌المللی، محکومیت قاطع این حمله به تاسیسات هسته‌ای و حتی مجازات رژیم‌صهیونیستی به‌دلیل این اقدام است. این حمله شاید آخرین خط قرمز حقوق بین‌الملل باشد که رژیم‌صهیونیستی نقض کرده است. اگر جامعه بین‌المللی نسبت به این خطوط قرمز بی‌تفاوت بماند، تبعات آن بی‌تردید دامنگیر سایر کشورها نیز خواهد شد.

رژیم‌صهیونیستی مخالف مذاکره است

وزیر امور خارجه با تاکید بر اینکه ما به‌هیچ‌وجه خواهان گسترش این جنگ به سایر کشورها یا منطقه نیستیم، مگر اینکه بر ما تحمیل شود، گفت: اصولا ما آغازگر این جنگ نبودیم و در حال پیگیری دیپلماسی درباره برنامه هسته‌ای خود بودیم، اما این تجاوز به ما تحمیل شد. ما از خود دفاع می‌کنیم و این دفاع کاملا مشروع است. با اقتدار از خود دفاع خواهیم کرد و این دفاع صرفا پاسخی به تجاوز رژیم‌صهیونیستی است. بنابراین، اگر تجاوز متوقف شود، واکنش‌های ما نیز به‌طورطبیعی متوقف خواهد شد.

عراقچی بااشاره به اینکه قرار بود، امروز در مسقط، دور ششم مذاکرات هسته‌ای برگزار شود، گفت: همان‌گونه که بارها اعلام کرده‌ایم، ما به صلح‌آمیز بودن برنامه هسته‌ای خود اطمینان کامل داریم و هیچ مشکلی برای اثبات این اعتماد به جهانیان نداریم، همان‌طور که در توافق هسته‌ای سال ۲۰۱۵ این کار را انجام دادیم. ما برای هر توافقی که هدف آن جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای باشد، آمادگی داریم، زیرا این اصل اعتقادی ماست که سلاح‌های هسته‌ای ممنوع و حرام هستند، اما اگر هدف توافق، محروم کردن ایران از حقوق هسته‌ای مشروع خود باشد، طبیعی است که برای چنین توافقی آمادگی نداریم.

وی ادامه داد: با همین منطق، ما وارد مذاکرات با امریکا شده و تاکنون ۵ دور مذاکره برگزار کرده‌ایم. در دور ششم، قرار بود طرح پیشنهادی خود را برای یک توافق احتمالی به طرف امریکایی ارائه دهیم. در دور گذشته، پیشنهاد امریکا از نظر ما دارای اشکالاتی بود و قابل‌قبول نبود. ما دیدگاه‌های خود را منتقل و پیشنهاد متقابلی آماده کرده بودیم که قرار بود، امروز ارائه شود. به‌اعتقاد ما، این پیشنهاد می‌توانست راه را برای دستیابی به توافق هموار کند. کاملا روشن است که رژیم‌صهیونیستی نه‌تنها خواهان هیچ توافقی در موضوع هسته‌ای نیست، بلکه مخالف مذاکره و دیپلماسی است. تجاوز به ایران در میانه مذاکرات هسته‌ای، گواهی بر این است که رژیم‌صهیونیستی با هرگونه مذاکره‌ای مخالف است.

امریکا باید مسئولیت خود را بپذیرد

رئیس دستگاه دیپلماسی با بیان اینکه تجاوز رژیم اسرائیل به جمهوری اسلامی ایران هرگز نمی‌توانسته بدون توافق و حمایت امریکا انجام بگیرد، گفت: ما مدارک متقنی در اختیار داریم که نشان‌دهنده حمایت نیروهای امریکایی و پایگاه‌های امریکا در منطقه از حملات نیروهای نظامی رژیم‌صهیونیستی است. این تحرکات را با دقت رصد کرده‌ایم و همچنان در حال رصد آنها هستیم و شواهد متعددی در دست داریم که نشان می‌دهد چگونه نیروهای امریکایی به رژیم‌صهیونیستی کمک کرده‌اند.

طی ۲ روز گذشته، از طریق کانال‌های مختلف، پیام‌هایی از امریکا دریافت کردیم که ادعا می‌کنند در این حمله دخالتی نداشته و نخواهند داشت. با این حال، ما این ادعا را باور نداریم، زیرا شواهدی در اختیار داریم که خلاف آن را نشان می‌دهد. اگر دولت امریکا واقعا چنین ادعایی دارد، باید به‌صورت صریح و علنی موضع خود را اعلام کند. ارسال پیام خصوصی کافی نیست. لازم است دولت امریکا به‌طور شفاف حمله به تاسیسات هسته‌ای را محکوم کند. چنین اقدامی از منظر حقوق بین‌الملل محکوم است و انتظار ما این است که دولت امریکا برای اثبات حسن‌نیت خود، حمله به تاسیسات صلح‌آمیز هسته‌ای را صراحتا محکوم کرده و خود را از این ماجرا کنار بکشد.

وی گفت: امیدوارم جامعه بین‌المللی به این موضوع توجه کافی نشان دهد و در برابر جنایات و تجاوزات رژیم‌صهیونیستی که از تمامی اصول و مبانی حقوق بین‌الملل عبور کرده، واکنش مناسب نشان دهد. این بهترین راه برای برقراری صلح در منطقه و جهان است.

تخصیص یک میلیارد دلار برای واردات کالاهای اساسی

رئیس کل بانک مرکزی دستور داد که برای واردات کالاهای اساسی یک میلیارد دلار ارز تخصیص یابد.

به‌گزارش بانک مرکزی مصطفی قمری وفا، مدیر روابط‌عمومی بانک مرکزی گفت: دیروز جمعه ۲۳ خرداد به‌منظور تقویت هرچه بهتر ذخایر کالاهای اساسی کشور، محمدرضا فرزین، رئیس‌کل بانک مرکزی دستور تخصیص معادل یک میلیارد دلار ارز برای تامین واردات این کالاها را صادر کرد که طی ۲۴ ساعت گذشته بیش از ۴۰۰ میلیون دلار آن، کارسازی شده است و مابقی هم طی روزهای آینده تامین می‌شود.

روال عادی ترخیص کالا در تمامی گمرکات

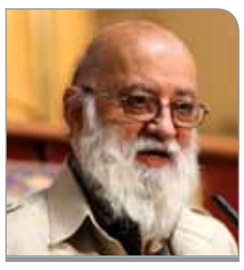

براساس دستورالعمل فوری رئیس کل گمرک ایران خطاب به ناظران و مدیران گمرکات، کمیته پدافند غیرعامل در ستاد و گمرکات کشور برگزار شد.

به‌گزارش مهر و به‌نقل از روابط‌عمومی گمرک ایران؛ فرود عسگری، معاون وزیر اقتصاد و رئیس کل گمرک ایران در دستورالعملی ضمن تسلیت شهادت مظلومانه جمعی از سرداران رشید اسلام، دانشمندان هسته‌ای و شماری از هموطنان مظلوم در حمله رژیم غاصب و تروریستی صهیونی،خطاب به ناظرین و مدیران گمرکات سراسر کشور به‌عنوان نخستین اقدام، خواستار برگزاری کمیته پدافند غیرعامل در گمرکات سراسر کشور شده بود.

بنا بر این گزارش، طبق گزارش‌های میدانی ترخیص کالا در گمرکات سراسر کشور با حضور کارکنان خدوم و زحمتکش طبق روال عادی در حال انجام است و طبق مفاد دستورالعمل رئیس کل گمرک ایران، اولویت اول تسریع و تسهیل در انجام تشریفات گمرکی کالاهای اساسی و ضروری مردم است و ترخیص کالاهای اساسی با اولویت بالاتر و سرعت بیشتر انجام می‌شود.

ضرورت بازنگری در ساخت پناهگاه‌های شهری

رئیس شورای اسلامی شهر تهران خواستار برنامه‌ریزی جامع برای ساخت پناهگاه‌های شهری با بهره‌گیری از تجربه دفاع مقدس شد و گفت: پایتخت نیازمند آمادگی مهندسی‌شده برای مواجهه با بحران‌هایی چون حمله دشمن است.

به‌گزارش ایرنا، مهدی چمران در جلسه ۳۳۱ شورای شهر تهران اظهار کرد: از معاونت خدمات شهری و ستاد مدیریت بحران خواسته‌ایم، گزارشی از اقدامات اخیر ارائه دهند، همچنین مقرر است در جلسات آینده، سازمان آتش‌نشانی نیز گزارش کاملی از وضعیت ایمنی و آمادگی شهر ارائه کند.

وی بااشاره به نبود پناهگاه‌های استاندارد در پایتخت افزود: متاسفانه تهران و سایر شهرهای کشور فاقد پناهگاه‌های ایمن و کارآمد هستند، البته باتوجه به تجربه دوران دفاع مقدس می‌توان از همان پناهگاه‌های قدیمی هم در صورت لزوم استفاده کرد.

به‌گفته وی، در زمان جنگ، ستادی برای ساخت پناهگاه‌ها تشکیل شده بود که من هم در آن حضور داشتم و طرح‌هایی نظیر ساخت دیواره‌های بتنی بررسی شد؛ به‌تازگی نیز این طرح‌ها را دوباره مرور کرده‌ام.

چمران ادامه داد: این پناهگاه‌ها شبیه سنگرهای جنگی هستند و با پیچ و مهره به هم متصل می‌شوند و ضروری است که شهرداری و سایر دستگاه‌های اجرایی روی این موضوع کار کرده و برنامه‌ریزی دقیق‌تری انجام دهند.

وی بااشاره به آمادگی زیرساختی برخی کشورهای دنیا اضافه کرد: در حالی که شهر تل‌آویو تحت بمباران شدید قرار می‌گیرد، به‌دلیل برخورداری از پناهگاه‌های ایمن، تلفات انسانی کمی دارد، آنها به‌صورت مستمر تمرین‌های دفاع شهری انجام می‌دهند.

رئیس شورای شهر تهران یادآور شد: در دوران دفاع مقدس در استان خوزستان و به‌ویژه شهر اهواز، ساخت پناهگاه آغاز شد و مردم در زمان حملات دشمن به این اماکن پناه می‌بردند.

چمران گفت: امروز اما نیازمند راه‌حل‌های مهندسی‌شده و براساس استانداردهای روز جهانی در این زمینه هستیم؛ در بسیاری از کشورها، پناهگاه‌ها جزو الزامات ساخت‌وساز هستند و حتی کشورهایی مانند سوئیس، پناهگاه‌هایی مقاوم در برابر تشعشعات اتمی دارند.

وی در پاسخ به پرسشی درباره امکان استفاده از مترو و سوله‌های مدیریت بحران برای پناه‌گیری، ادامه داد: متروها به‌دلیل زیرزمینی بودن، ظرفیت مناسبی برای استفاده در شرایط اضطراری دارند، گرچه در مواقع حاد باید تعطیل شوند تا به‌عنوان پناهگاه مورداستفاده قرار گیرند. اما سوله‌های بحران به‌دلیل کاربری ویژه و طراحی خاص، مناسب استفاده در زمان بمباران نیستند و عمدتا برای مواقع زلزله و نگهداری تجهیزات کاربرد دارند.

رئیس شورای شهر تهران یادآور شد: مترو، پارکینگ‌های طبقاتی وزارتخانه‌ها و ساختمان‌های بلند می‌توانند به‌عنوان مکان‌هایی قابل‌استفاده در زمان بحران‌ها مورد بررسی قرار گیرند. در این راستا با شهرداری برنامه‌ریزی کرده‌ایم تا جلساتی با استانداری و فرمانداری تهران برگزار کنیم و تقسیم وظایف مشخصی در این حوزه داشته باشیم.

به‌گفته وی، امیدواریم هیچ‌گاه نیاز به استفاده از این پناهگاه‌ها پیش نیاید، اما تجربه تاریخی ما نشان می‌دهد که همواره در معرض تهدید بوده‌ایم و باید آمادگی کامل داشته باشیم، البته معتقدیم این مسیر، پیروزی ملت ایران خواهد بود.

چمران تاکید کرد: در این جلسه چهل و هفتمین صورت‌جلسه کمیسیون نام‌گذاری معابر و اماکن عمومی شهر تهران مورد بررسی قرار می‌گیرد، همچنین وضعیت ۱۳ پلاک ثبتی از حیث باغ یا غیرباغ بودن تعیین‌تکلیف خواهد شد.